

ONNO HOES, MILLIEUGEDEPUTEERDE NOORD-BRABANT:

“Grondwatersituatie in afgelopen tien jaar niet verbeterd”

Sinds de inwerkingtreding van de Grondwaterwet in 1981 is de provincie verantwoordelijk voor het beheer van het grondwater. Afhankelijk van de aard van het gebied, de bodemsamenstelling, de hoogteligging en de bebouwingsdichtheid, verschilt het accent van de problematiek van deze beheertaak. In een klein land als Nederland kunnen zowel verdroging als vernatting en verzilting een hoofdprobleem vormen. Voor Noord-Brabant is de verdroging belangrijk. In 1998 meldde H₂O dat 42.500 hectare in deze provincie als ernstig verdroogd waren aangemerkt, dat het provinciebestuur het voornemen had binnen twee jaar de verdroging met 25 procent terug te dringen en dat een Actieprogramma Verdrogingbestrijding Natuurgebieden was opgesteld. Inmiddels zijn we bijna tien jaar verder. De vraag hoe de situatie daar nu is, was aanleiding voor een gesprek met Onno Hoes, binnen het huidige college van Gedeputeerde Staten belast met de portefeuille Milieubeheer. Het gesprek vond plaats in het Provinciehuis aan de A2 in 's-Hertogenbosch.

Hoe staat het met het grondwater in Noord-Brabant?

“Grondwaterbeheer is een spannende aangelegenheid. Iedereen wil gebruik maken van het grondwater: Brabant Water, de boeren, de industrie en de natuurbeheerders. En iedereen heeft er in zekere zin ook recht op.” “Onder de portefeuille Milieu vallen bij ons de zorg voor water, bodem, lucht en ecologie. Waterveiligheid niet, dat aspect is met klimaat- en energieproblematiek bij Economische Zaken ondergebracht. In het vorige college had ik de portefeuille van EZ. Nu kijk ik dus van de andere kant tegen het grondwater aan, niet als gebruiker maar als beheerder. Omdat er zoveel gebruikers zijn, is het een kwestie van goed verdelen en vooral niet alles gebruiken; niet méér dan verantwoord is. Dat is bij grondwater ingewikkeld. Een boom zie je. Het landschap zie je. Of het er goed meegaat, zie je dus ook. Het grondwater zie je niet.” “We beschermen onze waterwingebieden en we geven beschermingszones aan. Daarbij kom je soms grote problemen tegen. In Oss bijvoorbeeld blijkt een 100-jaars beschermingszone midden door een industrieterrein te lopen. Bij de inrichting van dat terrein en bij de vestiging van bedrijven was daarmee geen rekening gehouden. Bedrijven worden daardoor achteraf in hun mogelijkheden beperkt. Het alternatief is dat Brabant Water zijn winning verplaatst. Pompstations zijn vroeger natuurlijk ook niet geplaatst met het inzicht van nu. Maar aan alles zijn kosten verbonden en de vraag is wie die betaalt. Daarnaast is ook hier het traditionele spanningsveld tussen natuurbeheer en landbouw aanwezig.”

Wat heeft u in tien jaar bereikt?

“Hoofdprobleem in deze provincie is dat de grond hier heel intensief gebruikt wordt.

Gevolg is dat we met de bestrijding van de verdroging niet veel opgeschoten zijn. Het is eigenlijk nog slechter geworden. Er moet dus echt wat gebeuren. We hebben dit jaar voor het eerst een beregeningsverbod ingesteld, een verbod op het beregenen met grondwater. De afgelopen acht jaar is steeds ontheffing gegeven. De agrarische sector begrijpt ook wel dat er wat moet gebeuren, door water op te slaan, door het gebruik van water te spreiden en door water efficiënter te gebruiken. Door beek- en kreekherstel willen we water vasthouden in het gebied. Maar het is moeilijk om de balans te vinden.”

Speelt de drinkwaterwinning hierbij een rol?

“Doordat industriële bedrijven verdwenen zijn of veel minder grondwater zijn gaan gebruiken, hebben we nu in sommige steden te maken met overlast van grondwater. Dat speelt bijvoorbeeld in Eindhoven waar een heleboel Philips-bedrijven uit het centrum verdwenen zijn, maar ook in Bergen op Zoom en Tilburg. Met Brabant Water zijn we in discussie om te zien of het mogelijk is om winningen te verplaatsen naar deze steden, waardoor we de wateroverlast daar zouden kunnen bestrijden en wellicht de verdroging elders verminderen. Daar kunnen we met het bedrijf goed over praten. Ieder voelt zeker zijn verantwoordelijkheid, maar de vraag blijft natuurlijk bij wie de rekening komt te liggen.”

“Oudere mensen herinneren zich hoe je vroeger op de vennen onder aan de Brabantse Wal bij Bergen op Zoom kon schaatsen. Die vennen zijn verdwenen en de vraag is of je de vroegere situatie

kunt herstellen, of je de disbalans die is ontstaan weer ongedaan kunt maken en welke planten en vogels je dan weer terug krijgt. Het waterbedrijf Evides staat open voor die vraag, maar moet als nutsbedrijf drinkwater van goede kwaliteit tegen een zo laag mogelijke prijs leveren. Brabant Water levert in Noord-Brabant verreweg het meeste leidingwater. Ook dit bedrijf maakt winst. Als aandeelhouder van Brabant Water - de provincie heeft 30 procent van de aandelen - hebben we ons op het standpunt gesteld dat wij geen behoefte hebben aan winstuitkering. We hebben liever dat het bedrijf zijn maatschappelijke rol oppakt en dat geld investeert in voorzieningen die de Brabantse samenleving ten goede komen.”

Welke rol speelt de industrie?

“De rol van de industrie is veranderd. De bedrijven gebruiken veel minder water dan vroeger en hebben grote investeringen gedaan in hergebruik en in waterbesparing. Voor een aantal bedrijven is de kwaliteit van het grondwater van groot belang. We discussiëren op het ogenblik over de wenselijkheid ook voor industriële winningen een beschermingszone in te stellen. Heineken in Den Bosch bijvoorbeeld heeft zich met kracht verzet tegen de vestiging van afvalbedrijven in zijn nabijheid. Dat zou een onaanvaardbaar imago probleem in het buitenland veroorzaken.”

“Schoon en duurzaam produceren is van groot belang. Het aanwijzen van een beschermingszone speelt ook nog voor tien andere grote bedrijven die voedingsmiddelen produceren, zoals Coca Cola, Campina en Hak. Bij een aantal kleinere bedrijven heeft het alleen consequenties op eigen terrein. We zijn nu in overleg met de Vereniging Industrierwater waarin Brabantse bedrijven vertegenwoordigd zijn. We onderkennen het probleem, we zien ook het belang ervan in, maar moeten eerst alle gevolgen van het instellen van dergelijke beschermingszones goed in beeld hebben. Want je doet wel een aantal bedrijventerreinen op slot en confronteert gevestigde bedrijven met beperkingen. Maar ik neig ernaar om het wel te doen.”

Loopt het grondwatergebruik van de agrarische sector terug door de afname van het aantal bedrijven?

“Nee, dat is niet het geval. Het aantal bedrijven neemt wel af, maar de resterende bedrijven worden steeds groter. Het karakter van het watergebruik in de landbouw is ook anders. Met Heineken praat je over een langetermijnvisie op duurzaam produceren. Bij boeren is het denken veel meer seizoensgebonden. Als het nu droog is, moet er vandaag water zijn. Daarnaast moeten de afspraken die je maakt ook nagekomen worden. Als wij een beregeningsverbod uitvaardigen, moet dat ook nageleefd worden. De afspraken kunnen in het kader van het waterhuishoudingplan nog wel wat innovatiever.”

Wat wordt de grote lijn van het nieuwe waterhuishoudingplan van de provincie Noord-Brabant?

"We gaan daarin 36 natte 'natuurparels' aanwijzen. Dat zijn gebieden waarin in 2015 de natte structuur hersteld moet zijn. Met de natuurbeheerders en de waterschappen kijken we hoe we dat kunnen gaan doen. Bijvoorbeeld als grond verworven moet worden, wie dat dan gaat doen en op welk geschikt moment. Eén agrarisch perceel waarin een diepe ontwateringsloot ligt, kan een grote omgeving als het ware leegtrekken. In de Peel heb je zulke situaties. Het kan dan noodzakelijk zijn om zo'n perceel aan te kopen, in het uiterste geval zelfs te onteigenen. Vraag is ook welke invloed zo'n ingreep op de omgeving heeft. Leiden boeren in de omgeving schade door vernatting die bij hen optreedt? Blijft het boeren voor hen interessant? Hebben zij recht op schadevergoeding en zo ja, van wie? Al dat soort vragen goed beantwoorden, vraagt heel veel coördinatie."

Leeft de grondwaterproblematiek bij het publiek?

"Natuur- en waterbeleid leven heel sterk, in de politiek van uiterst links tot uiterst rechts. Het is ook echt een taak van de provincie. De problematiek heeft iets sacraals, is boven de partijen verheven. De VVD benadert het misschien wat nuchterder, wat minder bevlogen dan de anderen, maar heeft geen

ander standpunt. Politiek zijn er geen grote geschilpunten."

"Voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, zeker voor internationale, heb je een mooi landschap nodig. Mensen willen namelijk in een mooi gebied wonen, willen vanuit hun kantoor tussen de middag een wandeling kunnen maken. Mensen presteren ook beter in een mooie omgeving." "De overgang van stad naar natuur krijgt steeds meer aandacht. Dat is ook vastgelegd in het programma-akkoord van het college. In de driehoek Den Bosch - Eindhoven - Tilburg ligt het Groene Woud. We onderscheiden daar drie schillen. De eerste schil bestaat uit de beschermende natuur in het midden. De tweede schil is het gebied voor recreatie, landbouw en toerisme. De derde schil omvat de stedelijke omgeving. Die drie kunnen niet zonder elkaar, maar vragen ieder hun eigen aandacht en een onderlinge afstemming."

Hoe is uw relatie met de natuurbeheerders?

We hebben te maken met Brabants Landschap, Staatbosbeheer, Natuurmonumenten en particuliere natuurbeheerders. Met name de eerste drie trekken altijd samen op, spreken als één persoon. Er zit ook geen verschil tussen de beleidskeuzes die ieder van hen maakt. Vooral

de terreinbeheerders hechten veel belang aan het realiseren van natte 'natuurparels'. We hebben bij de reconstructieplannen in overleg met de terreinbeheerders en de landbouw een lijst samengesteld van 36 natte 'natuurparels'. De Commissaris van de Koningin, mevrouw Maij-Weggen, steunt dit werk ook met kracht. Dat maakt het een boven-politiek item. De politiek komt pas om de hoek kijken bij de financiële afweging. Gelukkig is de provincie Noord-Brabant niet armlastig. Er is ruimte om geld aan natuur en landschap te besteden."

Heeft uw provincie ook met verzilting te maken?

"West-Brabant maakt deel uit van het deltagebied. Er liggen plannen om de negatieve effecten van de deltawerken op te vangen. Het Krammer-Volkerakmeer heeft veel last van blauwalgen sinds het volledig zoet is geworden. Door weer zout water toe te laten, zullen die verdwijnen. Ook zijn veel zoutwaterplanten verdwenen. Tegenover het belang van de natuur staan de belangen van de landbouw. Gedacht wordt aan andere teelten, aan compensatieregelingen en aanvoer van zoet water van elders. Het overleg loopt nog. Ook wij nemen daaraan

"Afspraken met de landbouw kunnen innovatiever"

Onno Hoës

deel. Uiteindelijk ligt Noord-Brabant bij Moerdijk aan zee."

"De huidige staatssecretaris maakt gelukkig heldere keuzes. Over de consequentie daarvan en het opvangen van de nadelige gevolgen zijn we samen nog volop in gesprek. Dit gaat natuurlijk wel over oppervlaktewater, de invloed op het grondwater is minimaal."

Wat is uw achtergrond?

"Ik ben geboren en getogen in Den Bosch, in 1961. Ik ben de zesde generatie uit een geslacht dat een textielbedrijf had. Twee van mijn voorvaders hangen hier aan de muur. Mijn ouders waren beide actief in de VVD, ook als bestuurder. Mijn grootvader is wethouder en loco-burgemeester geweest. Zelf ben ik ook altijd politiek actief geweest náást mijn ondernemerschap. Toen ik gedeputeerde werd, ben ik echter volledig de politiek ingegaan. Het politieke bedrijf zit bij mij zozegd in de genen."

"Vanuit mijn achtergrond begrijp ik het bedrijfsleven goed. Ik kan bruggen slaan. Maar ik zie ook dat je taak als bestuurder bij de overheid veel complexer is, minder eendimensionaal dan in het bedrijfsleven. Dat maakt dit werk zo interessant."

Maarten Gast